

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року № 384

Форма № Н - 3.04

Вінницький національний технічний університет
Кафедра комп'ютерних систем управління

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор з науково-педагогічної роботи по організації навчального процесу та його науково-методичного забезпечення

_____ Романюк О. Н.

“ _____ ” _____ 2013 року

Мікропроцесорні засоби систем управління

(шифр і назва навчальної дисципліни)

**ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни**

підготовки _____ бакалавра _____
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

галузь знань **0502 “Автоматика і управління”**
(шифр і назва напрямку)

напрямок підготовки 6.050202 - Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології
(шифр і назва спеціальності)

(Шифр за ОПП _____)

Вінниця 2013 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: кафедрою комп'ютерних систем управління
(повна назва кафедри)

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Биков Н.М., професор кафедри КСУ, к.т.н., доцент.
2013. — 8 с.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри КСУ

Протокол від «___» _____ 2013 року № ___

Завідувач кафедри _____ (проф. Дубовой В. М.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією ІнАЕКСУ

Протокол від «___» _____ 2013 року № ___

Голова методичної комісії ІнАЕКСУ _____ (проф. Бісікало О. В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено Методичною радою ВНТУ

Протокол від «___» _____ 2013 року № ___

Голова _____ (проф. Романюк О. Н.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

© М. М. Биков, 2013 р.

© ВНТУ, 2013 рік

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “ Мікропроцесорні засоби систем управління ” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра з автоматичного управління напряму (спеціальності) 6.050202 - “ Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології ”.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні, схемотехнічні та програмні засади проектування мікропроцесорних (МП) систем управління на базі інтегральної цифрової техніки, а також принципи їх практичної реалізації для побудови МП систем управління конкретними об'єктами.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна “ Мікропроцесорні засоби систем управління ” базується на знаннях, отриманих студентами при вивченні таких попередніх дисциплін: програмування; комп'ютерна електроніка; мікропроцесорні системи; метрологія та вимірювання, елементи та пристрої систем управління та автоматичного управління.

Матеріал, що вивчається в курсі, забезпечує основу для вивчення дисципліни “Програмні засоби систем управління”.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Апаратні та програмні засади реалізації цифрових систем управління на базі мікропроцесорних пристроїв (МП).
2. Реалізація типових функцій управління в цифрових МП системах.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “ Мікропроцесорні засоби систем управління ” є надання спеціалістам та магістрам спеціальності 050201 знань з апаратних та програмних засобів МП та цифрової схемотехніки, необхідних для побудови сучасних цифрових систем автоматичного управління та управління.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “ Мікропроцесорні засоби систем управління ” є

- ознайомлення з визначенням, класифікацією та сферами застосування цифрових систем управління;
- формування уявлення про типову структуру МП системи управління та етапи проектування МП систем управління
- вивчення складу сучасних мікропроцесорних комплектів і серій цифрових інтегральних схем та ознайомлення з характеристиками сучасних мікроконтролерів (МК);
- ознайомлення з архітектурою сучасних МП і МК та вивчення принципів їх програмування;
- формування знань про інтерфейси цифрових МП систем управління та принципи комплексування МК з зовнішніми пристроями;
- засвоєння сучасних програмних та апаратних засобів розробки та відлагодження цифрових систем управління на мікроконтролерах та інших інтегральних схемах.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

апаратні та програмні засади реалізації цифрових систем управління на базі мікропроцесорних пристроїв (МП) та принципи реалізації типових функцій управління в МП системах;

вміти:

- визначати набір функцій, які повинна реалізувати МП цифрова система управління;
- правильно вибирати архітектуру МП системи управління і МП комплект для її реалізації;
- розробляти апаратні засоби цифрових систем управління на МК;
- розробляти програмне забезпечення мікропроцесорної системи управління;
- здійснювати інтеграцію апаратних і програмних засобів цифрових систем управління;
- відлагоджувати МП систему управління в резидентному режимі.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 108 годин, 3,0 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Апаратні та програмні засади реалізації цифрових систем управління (ЦСУ) на базі мікропроцесорних пристроїв (МП).

Тема №1. Вступ до дисципліни “Мікропроцесорні засоби систем управління”

Лекція №1. Вступ до дисципліни. Предмет і задачі дисципліни, кредитно-рейтингова система. Визначення ЦСУ та її особливості. Класифікація цифрових систем та приклади їх застосування.

Лекція №2. Структура цифрової системи управління на базі мікропроцесора. Принципи реалізації контролерів цифрових систем управління. Етапи проектування цифрових МП систем управління і їх зміст.

Тема №2. Архітектура та технічні характеристики мікроконтролерів типу MKS 51 та AVR.

Лекція №3. Технічні характеристики МК типу MKS 51 фірми Intel та AVR фірми Atmel. Архітектура та логічна структура МК MKS 51 і призначення його функціональних частин.

Лекція №4. Архітектура та логічна структура МК AVR та призначення його функціональних частин. Ядро мікроконтролера. Периферійні пристрої та їх функції.

Тема №3. Принципи програмування мікроконтролерів MKS 51.

Лекція №5. Принципи запису програм в мові Асемблер МК-51. Службові команди. Способи адресації. Команди пересилання даних, передачі керування і роботи зі стеком.

Лекція №6. Арифметичні, бітові і логічні команди МК-51. Програмування арифметико-логічної обробки даних. Програмування часових функцій в Асемблері Мк-51. Програмування процедур введення і виведення даних.

Тема №4. Принципи програмування мікроконтролерів AVR.

Лекція №7. Принципи запису програм в мові Асемблер AVR. Способи адресації. Команди службові, пересилання даних, передачі керування і роботи зі стеком.

Лекція №8. Арифметичні, бітові і логічні команди МК AVR. Програмування арифметико-логічної обробки даних. Приклади запису програм.

Змістовий модуль 2. Реалізація типових функцій управління в цифрових МП системах.

Тема №5. Програмно-апаратні засоби відлагодження ЦС на мікроконтролерах.

Лекція №9. Програмно-апаратні засоби відлагодження ЦС на мікроконтролерах. Програмні емулятори для МК-51. Емулятор M8751.

Лекція №10. Загальна характеристика середовища AVR Studio 4. Методика розробки і відлагодження проектів в середовищі AVR Studio 4.

Тема №6. Принципи реалізації взаємодії з зовнішнім середовищем за допомогою периферійних пристроїв.

Лекція №11. Взаємодія з зовнішнім середовищем за допомогою механізму переривань. Паралельні порти введення-виведення. Послідовні інтерфейси UART і SPI. Введення даних з клавіатури. Виведення даних на індикатори і дисплеї.

Лекція №12. Таймери мікроконтролера. Таймер 0, таймер 1, таймер 2. Принципи реалізації часових функцій за допомогою таймерів.

Тема №7. Комп'ютерно-інтегровані цифрові системи автоматизації технологічних процесів.

Лекція №13. Концепція системи оперативного управління виробничими процесами на базі Siemens Simatic Step7. Принципи роботи в середовищі Totally Integrated Automation Portal V11. Створення проектів в середовищі TIA Portal Simatic Step 7 V11.

Лекція 14. Програмування в середовищі Simatic Step 7 V11. Тенденції розвитку інтегрованих систем управління виробничими процесами.

Тематика лабораторних і практичних занять

Змістовий модуль 1. Апаратні та програмні засади реалізації цифрових систем управління на базі мікропроцесорних пристроїв (МП).

Тема №1. Вступ до дисципліни “Цифрові системи”

Лабораторна робота №1. Первинний інструктаж з ОП і БЖ. Вступне заняття. Вивчення принципів роботи з емулятором M8751.

Практичне заняття №1. Запис програм в командах Асемблера МК-51

Тема №2. Архітектура та технічні характеристики мікроконтролерів типу MKS 51 та AVR.

Лабораторна робота №2. Архітектура та логічна структура МК-51. Розробка та випробування програм роботи з пам'яттю МК-51.

Практичне заняття №2. Програмування AVR. Програмна модель МК AVR. Структура програми на Асемблері.

Тема №3. Принципи програмування мікроконтролерів MKS 51.

Лабораторна робота №3. Команди передачі керування. Організація циклів на асемблері МК 51.

Практичне заняття №3. Запис програм для реалізації часових функцій на МК-51.

Тема №4. Принципи програмування мікроконтролерів AVR.

Лабораторна робота №4. Знайомство з апаратним відлагоджувачем STK-500 і програмним середовищем AVR Studio.

Практичне заняття №4. Програмування роботи регістрів МК AVR, введення і виведення даних через порти.

Змістовий модуль 2. Реалізація типових функцій управління в цифрових МП системах.

Тема №5. Програмно-апаратні засоби відлагодження ЦСУ на мікроконтролерах.

Лабораторна робота №5. Архітектура мікроконтролера AVR і система його команд. Принципи програмування портів введення/виведення

Практичне заняття №5. Програмування зовнішніх і внутрішніх переривань МК AVR.

Тема №6. Принципи реалізації взаємодії з зовнішнім середовищем за допомогою периферійних пристроїв.

Лабораторна робота №6. Програмування переривань. Робота з таймером-лічильником.

Практичне заняття №6. Програмування передачі даних через послідовний порт.

Тема №7. Комп'ютерно-інтегровані цифрові системи автоматизації технологічних процесів.

Лабораторна робота № 7. Створення проектів у середовищі Simatic Step S7 V11.

Практичне заняття №7. Конфігурування апаратури у середовищі Simatic Step S7 V11.

3. Рекомендована література

Базова

1. Олссон Г., Пиани Д. Цифровые системы автоматизации и управления. – СПб.: Невский диалект, 2001. – 557 с.
2. Цирульник С. М., Лисенко Г. Л. Проектування мікропроцесорних систем, Вінниця : ВНТУ, 2012. – 191 с.
3. Грабко В. В., Розводюк М. П., Грабко Вал. В. Мікропроцесорні системи керування електроприводами. Вінниця : ВНТУ, 2012. – 97 с.
4. Уэйкерли Д. Ф. Проектирование цифровых устройств. Т1,Т2. – М.: Постмаркет, 2002. – 1088с.
5. Биков М.М. та ін. Операційні пристрої обчислювальних машин та систем. - Київ: НМК ВО, 1991. - 200 с.
6. Биков М.М., Лисенко Г.Л. та інш. Основи МП техніки. Лабораторний практикум. – Вінниця, 2003. – 64 с.
7. Каган Б.М., Сташин В.В. Основы проектирования микропроцессорных устройств автоматики.- М.:Энергоатомиздат,1987. – 304 с.
8. Сташин В.В., Урусов А.В., Мологонцева О.Ф. Проектирование цифровых устройств на микроконтроллерах. – М.: Энергоатом издат, 1990. – 224 с.
9. Бродин В.В., Шагурин И.И. Микроконтроллеры. Архитектура, программирование, интерфейс. Справочное пособие.- М.: Издательство ЭКОМ, 1999. – 400 с.
- 10.Бродин В.Б., Калинин А.В. Системы на микроконтроллерах и БИС программируемой логики. — М.: Издательство ЭКОМ, 2002.—400 с.
11. Каспер Э. Программирование на языке Ассемблера для микроконтроллеров семейства i8051. – М.: Горячая линия – Телеком, 2004. – 191 с.
12. Гребнев В.В. Микроконтроллеры семейства AVR фирмы Atmel.–М.:ИП РадиоСофт,2002.–176 с.
13. Ю.И.Иванов, ВЛ.Югай. Микропроцессорные устройства систем управления: Учебное пособие. - Таганрог: Изд-во ТРТУ, 2005. - 133 с.
14. Хартов В.Я. Микроконтроллеры AVR. Практикум для начинающих. - М.: Изд-во МГТУ им. Н.Э. Баумана, 2007. - 240 с.
15. Баранов В.Н. Применение микроконтроллеров AVR: схемы, алгоритмы, программы. – М.: Издательский дом «Додэка – XXI», 2004. – 288 с.

16. Мортон Дж. Микроконтроллеры AVR. Вводный курс./Пер. с англ. – М.: Издательский дом «Додэка – XXI», 2006. – 272 с.
17. Евстифеев А.В. Микроконтроллеры AVR семейства Mega. Руководство пользователя. — М.: Издательский дом «Додэка-XXI», 2007. — 592 с.
18. Программирование на языке C для AVR и PIC микроконтроллеров. / Сост. Ю. А. Шпак – К.: «МК- Пресс», 2006. – 400 с.

Додаткова

1. Белов А.В. Создаем устройства на микроконтроллерах. – СПб.: Наука и техника, 2007. - 304 с.
2. Белов А.В. Самоучитель по микропроцессорной технике. СПб.: Наука и Техника, 2003.— 224 с:
3. Белов А.В. Конструирование устройств на микроконтроллерах.СПб.:Наука и Техника,2005.—256 с.
4. Микушин А.В. Занимательно о микроконтроллерах. – СПб.: БХВ-Петербург, 2006. – 432 с.
5. Рюмик С.М. – Микроконтроллеры AVR.//Радиоаматор. – 2006. -№1. – с 24-66.
6. Кравченко А.В. 10 практических устройств на AVR-микрокнтроллерах. Книга 1,2 – М.: Издательский дом «Додэка – XXI», 2008, 2009. – 224 с.

1. А. В. Евстифеев. Микроконтроллеры AVR семейств Tiny и Mega фирмы Atmel. Режим доступа: <http://www.efo.ru/doc/Atmel/Atmel.pl?2203> .

2. Покровський М.В. Методичні вказівки да виконання лабораторних робіт за дисципліною “Мікроконтролери в системах управління”.
Режим доступу: www.youtube.com/watch?v=qgJ6fVied4U .

4. Форма підсумкового контролю - 11 семестр (залік).

5. Засоби діагностики успішності навчання

Поточний контроль, який здійснюється у формі фронтального, індивідуального чи комбінованого контролю знань студентів під час лабораторних занять, тестування, колоквиумів; диференційний залік.